

Завастрэньне на Далёкім і Блізкім Усходзе

Узаемадачыненні дэмакратычнага Захаду з таталітарным Усходам можна параўнаць зь нерэгулярным прыплывамі й адплывамі: адзін час, здаецца, яны выказваюць тэндэнцыю навет далёка ідучага злагоджэння, каб за некалькі дзён іпоу дайсці да ступні войстрага напружання. І гэтак увесь час. Паколькі Запад знаходзіцца у вабароннай пазыцыі, а Усход у наступальнай, дык у руках апошняга знаходзіцца й поўная ініцыятыва у ходзе халоднае вайны. Заходні свет, знаходзячыся пад уздзеяннем тактычных або прапагандовых манураў Савецкага Саюзу і прыймаючы адпаведныя для гэтага контрмеры сяння, зусім ня ведае, што выкінуць Саветы заўтра.

Гэтак яшчэ нядаўна у савецкай палітыцы пачалі працягвацца выразныя азнакі злагаджэння наступальнага курсу і імкненьні, разумела толькі навоны, і, шукаць магчымасцяў прымірэння з Захадам. Гэткімі азнакамі было між іншым надрукаванне ў «Правде» паслання ангельскага міністра замежных спраў Морысона да народаў Савецкага Саюзу і апублікаванне пасля цяжасячнага прамоўчвання звароту амэрыканскага кангрэсу да народаў СССР, як і рэзалюцыя Вярхоўнага Савету СССР і пісьмо ягонага старшынні Тварніка да прэзідэнта Трумана, бачны адказам на амэрыканскі зварот, рнік, прапануючы у сваім пісьме трэнцыю пяціх вялікіх гаспадарстваў (СССР, ЗША, Вялікабрытанія, Францыя і камуністычнага Кітаю), заяўляе адначасна, што «савецкі народ ня мае ніякіх падставаў ня верыць у мірныя намеры амэрыканскага народу». Нядаўна пачаў выходзіць савецкі палітычны часопіс у ангельскай мове «Ньюс», як у першым гэтак і у другім нумары каторага выказваецца неабходнасць і магчымасць мірнага сужыцця заходняга свету з Савецкім Саюзам і ягонымі сатэлітамі. Іншымі азнакамі савецкай «мірнай» палітыкі былі перагаворы аб перамір'і у Карэі, што пачаліся непасрэдна пасля заявы Маліка праз радыё ЗН 23 чэрвеня сёлета аб тым, што існуюць магчымасці міру у Карэі, а таксама прыняцце Саветамі запрашэння да удзелу у канфэрэнцыі у Сан-Францыска ў справе падпісання мірнага дагавору зь Японіяй ды згода на узаауленне перагавораў аб звароце ЗША даугоу, вынікаючых з амэрыканскай ваеннай помачы Саветам, меліся таксама сьветчыць аб змене курсу савецкай палітыкі. Усе гэтыя правы збегліся разам і сугэравалі думку, што Савецкі Саюз дзеля няведаных бліжэй мэтаў хоча задэманстраваць ня толькі на словах, але й на дзеле сваю мірную палітыку, што заходняя прэса пачала навет гаварыць аб «новай фазе савецкай афэнзывы за мір».

Але такі стан зманлівых ілюзій трываў вельмі коротка. Раптоўнае сарванне камуністымі перамоваў аб перамір'і у Карэі прывяло да новага, гэтым разам вельмі войстрага напружання ўзаемадачыненняў між Захадам і Усходам.

1. КАНЦА ВАЙНЫ У КАРЭІ НЯ ВІДАЦЬ

Радыйтэлеграмы прынесьлі 23 жніўня сёлета трывожную вестку, што перагаворы у Кэсону ў справе перамір'я у Карэі, якія распачаліся сем тыдняў таму назад, былі раптоўна ў ночы з 22 на 23жніўня камуністымі сарваныя. Ужо некалькі разоў камуністыя фабрыкавалі інцыдэнты, выкліканыя быццам войскамі ЗН, якія камплектавалі ход перагавораў. Але гэтым разам інцыдэнт быў так няўдала справакаваны не пакідаючы ніякіх сумніваў, што камуністым моцна залежыць на сарванні мірных перагавораў.

Цэлая справа прадстаўлялася наступна: вечарам а 23,30 гадз. 22 жніўня камуністыя выклікалі афіцэраў сувязі арміі ЗН і ім паведамілі, што альянцкі самалёт збамбардаваў нейтральную тэрыторыю ў непасрэдным суседстве з будынкам, дзе адбывалася канфэрэнцыя аб перамір'і, маючы на мэце,

— як было некалькі разоў падчыркнута ў перададзенай у гэтай справе камуністычнай пратэстацыйнай ноце — замардаванне камуністычнай мірнай дэлегацыі. На доказ гэтага камуністыя паказалі некалькі кускоў мэталю, што мелі быць кавалкамі альянцкай бомбы, і некалькі няглыбокіх ямаў, быццам вырытых бомбамі, хаця яны настолькі былі мелкія, што маглі паўстаць навет ад разрыву укапаных ручных гранатаў. Калі афіцэры арміі ЗН запрапанавалі, каб следства было праведзена пры дэнным сьвятле, камуністычны палкоўнік Чанг адкінуў катэгарычна готую прапозыцыю, заяўляючы а 2-ой гадзіне раніцы 23 жніўня, што следства ўжо закончанае і перагаворы сарваныя.

Гэтак заява камуністычнага афіцэра не пакідае найменшых сумніваў, што ўся гэтая ігра была уплянаваная шмат раней. Такі важны крок, як сарванне перагавораў, ня мог адбыцца без папярэдняга узгаднення з урадамі паўночнай Карэі, Кірагона Кітаю і Савецкага Саюзу. На гэта патрэбна было-б мінімум некалькі дзён часу, а ня дзве гадзіны, што аддзялялі момэнт ад заінсцэнізаванага бамбардавання альянцкім самалётам нейтральнай тэрыторыі да асьвятчэння палкоўніка Чанга аб спыненні перагавораў. Галоўнае камандаванне збройных сілаў ЗН асьветчыла, што ў дадзены момэнт ніводзім самалёт ЗН не знаходзіўся навет блізка Кэсону й таму абвінавачанні камуністычых ямаў пад сабой ніякіх падставаў і гэтакаса і прэз. Труман на сваей тыднёвай прэсканфэрэнцыі заявіў, што гэтая гісторыя з бамбардаваннем «зьяўляецца новай камуністычнай маскарадай, мэты якой пакуль што няведаныя».

Некаторыя симптомы прамаўлялі за тым, што канфэрэнцыя у Кэсону аб перамір'і можа закончыцца пазытыўна.

АД РЭДАКЦЫІ І ВЫДАВЕЦТВА

Пачаўшы з папярэдняга 68 нумару, «Бацькаўшчына» пачала выходзіць рэгулярна раз у два тыдні з тым, што ў недалёкай будучыні, калі Рэдакцыя ўзмоцніцца на сілах, будзе яна выходзіць раз у тыдзень. Сталася гэта не дзякуючы натунам беларускага грамадзянства ў Нямецчыне, дзе яно ўжо, пасля вымігравання аснаўной ягонай часткі, прадстаўляе сабою невялічкую жменьку, але дзякуючы натунам і ахвярнасці нашага грамадзянства ў іншых краінах Еўропы. Яно, ідучы за сваім нацыянальным абавязкам, выказала поўнае разуменьне патрэбы прынамсі адной рэгулярнай і на адпаведным узроўні пастаўленай беларускай газэты ў Еўропе. Але найбольш чула адклікнуліся на гэтую справу й прышлі з выдатнай ахвярнасцю для утрымання «Бацькаўшчыны» беларускія студэнты ў Бэльгіі (Лювэн), якія ўсе, як адзін, згадзіліся і з сваіх скромных стыпендыяў сыстэматычна аддаваць на газэту пэўную іх частку, дзейна задакумэнтавуючы гэтым свой патрыятычны абавязак.

Калі такім чынам справа сыстэматычнага й рэгулярнага выдання «Бацькаўшчыны» канчальна выяснілася, Рэдакцыя звярнулася да прадстаўнікоў нашых суродзічаў ува усіх краінах іхнага рассялення з просьбаю зарганізавання адпаведнае дапамогі як матарыяльнай, гэтак і ў справе рэдакцыйнай. Амаль што на ўсе нашыя пісьмы былі атрыманыя пазытыўныя адказы з запэўненнямі, што будзе ўсё магчымае для іх зроблена. Усе тыя беларусы, да якіх Рэдакцыя звярнулася з просьбаю ўзяць на сябе абавязак як рэдакцыйнага, гэтак і адміністрацыйнага прадстаўніцтва «Бацькаўшчыны» на дадзёную краіну, ахвотна згадзіліся выконваць гэты абавязак. Усё гэта сьветчыць аб тым, што нашае грамадзянства поўнасьцю разумее й дацэньвае тую вялізарную нацыянальную ролю, якую выконвае роднае друкаванае слова. Усё гэта абнадейвае нас у тым, што намечаны Рэдакцыяй і Выдавецтвам плін утрыманыя й урэгуляваныя «Бацькаўшчыны» будзе выкананы.

Але мала таго, каб утрымаць «Бацькаўшчыну» ў форме скромнага двухтыднёвіка, выдаванага толькі на чатырох балонах ды прысьвечанага амаль выключна толькі беларускім нацыянальна-грамадскім і палітычным пытаньням. Нашым заданьнем быць павінна, каб «Бацькаўшчына» па магчымасці найхутчэй сталася тыднёвікам, выдавалася прынамсі на шасьці балонах і асьвятляла таксама праблемы сусветнае палітыкі, удзяляла належную увагу беларускім сацыяльным і культурным пытаньням, увяла сталы аддзел мастацтва й прыгожае літаратуры. Іншымі словамі, мы павінны імкнуцца, каб «Бацькаўшчына» стала ўсебаковай і эўрапейскай газэтай у сьціслым значэньні гэтага слова.

Каб дасягнуць гэтую важную мэту, неабходная помач усяго беларускага грамадзянства на эміграцыі. У першую чаргу патрэбная помач матарыяльная. Забяспечыць гэтую помач могуць ня столькі ахвяры паасобных адзінак нашага грамадзянства, колькі масавая падпіска на газэту. У нас

Гэтак ня ў прыклад канфэрэнцыі чатырох заступнікаў міністраў замежных спраў у Парыжы, парадак дня канфэрэнцыі у Кэсону удалося ўстанавіць без асаблівых цяжкасьцяў. Апошнімі днямі падкамісься абодвух бакоў працавала над вызначэньнем дэмаркацыйнай лініі й нейтральнай зоны. Хаця камуністы ўпіраліся за 38-ай паралеляй, як дэмаркацыйнай лініі, а прадстаўнікі арміі ЗН за цяперашняй лініі фронту, то абодвы бакі выказалі згоду на дасягненьне ўзаемакаго кампрамісу. Пры гэтым прадстаўнікі чырвонага Кітаю выказвалі больш ахвоты дасягнуць перамір'я, чымсьці прадстаўнікі паўночнае Карэі. Некаторыя заходнія газэты паказвалі на тое, што камуністым моцна залежыць на прыпыненьні вайны ў Карэі, якія, пабачыўшы, што, апрача вялізарных стратаў, гэтая вайна ня прынесла ім спадзяванае карысьці, хацелі як-небудзь выйсьці із няўдала разьдзьмуханай імі авантуры. Іншыя, — а да іх належыць у першую чаргу старшыня дэлегацыі збройных сілаў ЗН да перагавораў у Кэсону адмірал Джой — былі іншае думкі. Яны ўважалі, што мірныя перагаворы ў Кэсону былі заінсцэнізаваныя камуністы дзеля чыста стратэгічных мэтаў. Хадзіла камуністым іменна пра тое, каб на працягу зацянутых перагавораў выкарыстаць час пасля вялізарных сасёкіх стратаў для перадышкі на фронце перагруппаваць і сыдгнуць з Кітаю сыжыя сілы дзеля перагруппаваньня разьбаві, аляпаванае на пазней. Камандаванне збройнымі сіламі ЗН, улічваючы такую магчымасьць, бесперапыннымі атакамі не давала спакою камуністычнай арміі на працягу ўсяго часу вядзеньня перагавораў.

Публічная апінія Захаду галоўную прычыну сарвання камуністымі перагавораў аб перамір'і бачыць у тым, што

Памылкі паутараюцца

Мінае роўна дванаццаць год ад таго часу, калі 1 верасня 1939 г. раптоўным заатакаваньнем гітлераўскай Нямецчынай Польшчы распачалася другая сусветная вайна.

Гэтая вайна была тады гістарычнай канчэнасьцю, як няухільны вынік змаганьня двух супярэчных сыстэмаў, што заіснавалі тады у свеце. Супраць вольнага дэмакратычнага свету, што імкнуўся да суладнага міжнароднага сужыцця, абав'ртага на справядлівасці й пашанаванні права, выступіла таталітарная сыстэма захопніцтва, якая, ламаючы ўсе прыродныя й людзкія законы, а толькі пры помачы фізычнае сілы намагалася здабыць гэгэмонію ў свеце. Гэта былі нацыстаўская Нямецчына, фашыстаўская Італія і імперыялістычная Японія. Да гэтых падпалашчыкаў вайны трэба аднесці й Савецкі Саюз. Ня глядзячы на тое, што ў далейшым ходзе вайны ён, будучы заатакаваны Нямецчынай, быў змушаны апынуцца на баку заходніх альянтаў, то аднак калі-б ня пакт Молатау-Рыбэнтроп, то вайна, прынамсі ў той час і пры тым укладзе сілаў, яшчэ не пачалася-б.

Гэтая вайна ялася не за тую або іншую тэрыторыю, не за тыя ці іншыя канцэсыі, але за панаванне над сведам, за перамогу тае або іншае ідэі. Такім чынам яна была ў вялікай меры вайной ідэалічнай. Яна дзеля гэтага не магла скончыцца на лаўдарозе, вынік яе ня мог быць палавічны. Мусіла перамагчы адна сыстэма пры поўным зьнішчэньні сыстэмы процілеглай.

Як ведама, гэтая вайна прынесла вялізарныя спусташэньні, дашчэнту зруйнавала цэлыя гарады, пацягнула за сабой астранамічнай сумы страты. Яна прынесла сьмерць і калечтвы многім мільёнам людзей, ня толькі ваюючым на фронце, але й цывільнаму насельніцтву. Хаця ад заканчэння вайны мінула ўжо шэсьць год, то рань, заданая ёю, яшчэ незалечаная і ня скорая яшчэ людзкасць зможы прыйсці да нармальнага стану жыцця, ня скорая яшчэ вялізарныя матарыяльныя страты, прычыненыя вайной, змогуць быць выраўнаныя новымі дасягненьнямі шляхам вялізарнага ўкладу працы і матарыяльных багацьцяў.

(Заканчэньне на 4 балоне)

беларусаў яшчэ на бацькаўшчыне быў разьвіўся шкодны звычай, што сваю беларускую газэту трэба чытаць задарма. Вось-жа з гэтым няпрыгожым звычаем трэба раз назаўсёды пакончыць. Калі-б усе сьведомыя беларусы на эміграцыі куплялі «Бацькаўшчыну» па яе мінімальнай цане, што ніякім чынам не адбілася-б на бюджэце ніводнага з нас, дык не патрэбна было-б навет ніякіх ахвяраў, і ўсе пастаўлены вышэй заданьні, што плянуе сяньня Рэдакцыя, былі-б лёгка дасягнутыя.

Таму намагаючыся выканаць гэтыя заданьні, мы кідаем лэзунг: **Не павінна быць анівондага працуючага або іншым спосабам зарабляючага беларуса, які-б чытаў «Бацькаўшчыну» задарма! Таксама не павінна быць анівондага сьведомага беларуса, які-б яе ня чытаў зусім!**

Мы звяртаемся да ўсяго беларускага грамадзянства на эміграцыі з гарачым заклікам, каб кінуты нам лэзунг яно вызнала за лэзунг свой собскі. Бо калі гэта станеца, тады намечаныя вышэй заданьні, узятыя на сябе Рэдакцыяй, будуць здзейсьненыя.

Апрача помачы матарыяльнай палоча неабходнай зьяўляецца й помач пры супрацоўніцтве ў газэце. У сувязі з выміграваньнем зь Нямецчыны амаль усе беларускія масы, асталіся тут вельмі сьціплыя журналістычныя сілы, якія самі ня змогуць справіцца з намечанымі вышэй заданьнямі. Таму мы звяртаемся да усіх беларускіх публіцыстых ува усіх краінах, да усіх нашых паэтаў і пісьменьнікаў, да усіх навукоўцаў і наагул да усіх людзей яра з просьбай супрацоўніцтва ў нашай газэце. Беларускіх мастакоў просім прысылаць рэпрадукцыі сваіх твораў, якія будуць ахвотна памяшчацца на балонах нашае газэты.

У змаганні кажнага народу за ягонае нацыянальнае й палітычнае вызваленьне заўсёды адным з наймагутнейшых аружжаў было роднае друкаванае слова. Ня менш важным і магутным аружжам ёсьць яно таксама ў ідэалічным змаганні й беларускага народу за ягонае вызваленьне й гаспадарстваўскую незалежнасьць. Ня глядзячы аднак на гэта, нашая прэса на эміграцыі была дагэтуль занябданай спэсрод усіх іншых дзяланак нашае нацыянальна-вызвольнае дзейнасьці. Таму нашае грамадзянства, ўсведаміўшы сабе гэты вялізарны недахоп у нашай нацыянальна-грамадзкай і палітычнай дзейнасьці і зразу-меўшы ўсе тыя шкоды, што з гэтага ўжо паусталі, павінна на справу нашае прэсы звярнуць сяньня асаблівую увагу.

Таму мы верым, што нашае грамадзянства, якое заўсёды было чулае на ўсякія нацыянальныя патрэбы, зь ня меншай чульлівасьцю адклікнецца й на пастаўленыя нам тут заклік. Мы верым, што яно прыйдзе нам з належнаю помаччу й гэтым самым спрычыніцца да утрымання й умаценьня адной з важных нашых нацыянальных пазыцыяў на эміграцыі — «Бацькаўшчыны».

